

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluoto /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 690/20012 vp:

Miten peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää ja siihen liittyvää kotikuntakorvausjärjestelmää voidaan kehittää nykyistä tasapuolisemmaksi niin, että järjestelmä ottaa huomioon nykyistä paremmin oppilaiden vieraskielisyyden ja oppilaiden tarvitseman erityisen tuen koulu-kohtaisesti, jotta koulujen välisiä oppimiseroja voidaan kaventaa myös kohdentamalla kotikuntakorvauksia nykyistä tasapuolisemmin ja miten peruspalvelujen valtionosuuksiin tehtävät säästöt tulee jatkossa toteuttaa, jotta ne kohdistuvat tasapuolisesti kaikkiin koulutuksen järjestäjiin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perusopetuslain (628/1998) 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Kunta voi järjestää mainitussa laissa tarkoitetut palvelut itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia ne mainitun lain 7 tai 8 §:ssä tarkoitetulta perusopetuksen järjestäjältä. Kunta voi hankkia esiopetuspalvelut myös muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään mainitun lain mukaisesti.

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen ja että opetuksen järjestäjä ja kunta, jossa opetusta järjestetään, ovat sopineet asiasta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä periaatteena on, että peruspalveluiden saatavuus ja rahoitus turvataan kaikille asuin- ja kotikunnasta riippumatta. Koska peruspalveluiden, kuten esi- ja perusopetuksen, järjestämisvastuu on kunnalla, on tarkoituksenmukaista, että myös rahoitus kohdis-

tetaan lähtökohtaisesti palveluiden järjestämisvastuutaholle eli kunnalle. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaan muun opetuksen järjestäjän kuin kotikunnan kohdalla rahoitus määräytyy kotikuntakorvauksena, joka perustuu oppilaan kotikunnan laskennallisiin kustannuksiin. Kotikuntakorvaus määräytyy erikseen 6-, 7-12- ja 13-15 –vuotiaille. Kotikuntakorvausjärjestelmällä turvataan opetuksen tasapuolinen rahoitus kaikille oppilaille, joilla on sama kotikunta, riippumatta siitä missä opetus järjestetään. Muun kuin kotikunnan oppilaan perusteella määräytyvä kotikuntakorvaus on siis sama kaikille opetuksen järjestäjille, kuten yksityiskouluille ja muille kunnille. Tästä poikkeuksena on tilanne, jos yksityisen opetuksen järjestäjä on saanut perusopetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia laissa tarkoitettusta kotikuntakorvauksesta.

Kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että kunta saa itse päättää oman verorahoituksensa – niin verotulojen kuin valtionosuuksien - tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Esi- ja perusopetuksen osalta tämä tarkoittaa, että kunnalla on päätäntävalta sekä opetuksen järjestämisestä eli kouluverkosta että palvelujen rahoituksesta, kuten esimerkiksi valtionosuusrahoituksen kohdentamisesta eri kouluihin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla kunnan kokonaistalouteen ja strategioihin perustuen. Toiminnassa tulee noudattaa perusopetuslakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Valtiohallinnon ohjauksen ulottaminen kuntatasoa yksityiskohtaisemmalle tasolle (esimerkiksi) koulujen välisten määrärahojen jakoon yksittäisen kunnan sisällä ei ole mahdollista nykyisellä valtionosuuslainsäädännöllä. Valtionosuuksien ohjaaminen suoraan yksittäisille kouluille aiheuttaisi sen, että kunnilla itsellään ei olisi enää oikeutta päättää tulojensa käytöstä lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen. Tämä on vastoin nykyistä kuntalakia ja kunnallisen itsehallinnon periaatteita.

Koulujen välisten oppimiseröjen kaventaminen on voimassa olevan lainsäädännön mukaan valtionosuuden saajan eli kunnan tehtävä. Kunta toteuttaa tätä tehtävää itsehallinnon puitteissa itselleen parhaaksi katsomalla tavalla, ottaen huomioon perusopetuslain säännökset opetuksen järjestämisestä.

Nykyiseen valtionosuusjärjestelmään sisältyvä esi- ja perusopetuksen laskennallinen kustannus ottaa huomioon kuntien ominaisuuksista 6-15-vuotiaiden määrän lisäksi kunnan ruotsinkielisten ja vieraskielisten 6-15-vuotiaiden osuuden, yläkouluikäisten 13-15-vuotiaiden osuuden, kunnan saaristoisuuden, kaksikielisyyden ja asukastiheyden. Vuoden 2010 valtionosuusuudistuksessa luovuttiin erillisestä erityisopetuksen korotustekijästä, ja erityisopetuksen kustannukset jaettiin euroa per asukas tasan kuntien välillä.

Mikäli kuntien välisiä kustannuseröjä selittävään taloustieteelliseen tutkimukseen perustuen voidaan havaita tai muutoin luotettavasti osoitetaan, että myös muilla tekijöillä on vaikutusta kunti-

en välisiin eroihin perusopetuspalveluiden järjestämisessä, tulee valtionosuuden määräytymisperusteita tarkastella uudelleen. Määräytymisperusteiden uudelleentarkastelussa tulee ottaa huomioon, että hyvän valtionosuusjärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu, että valtionosuuden laskennan tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista, läpinäkyvää ja ennustettavissa olevaa. Tämä toteutuu sitä paremmin, mitä vähemmän määräytymisperusteita laskennassa on käytössä. Tätä työtä tehdään meillä olevassa valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävät leikkaukset toteutetaan valtionosuusprosenttia alentamalla. Tämän tarkoittaa, että kunnan omarahoitusosuus kasvaa, esimerkiksi vuoden 2012 leikkausten myötä 118 euroa asukasta kohden. Leikkauksen vaikutus on kaikissa kunnissa yhtä suuri. Koska kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetut säästöt toteutettiin valtionosuusprosenttia muuttamalla, eivät leikkaukset ulottuneet kotikuntakorvausjärjestelmään ja sitä kautta muihin kuin kunnallisiin opetuksen järjestäjiin.

Valtionosuusjärjestelmän neutraliteettiperiaatteen mukaisesti säästöt tulisi kohdentaa laskennallisesti samassa suhteessa kaikkien opetuksen järjestäjien rahoitukseen. Yksityisillä opetuksen järjestäjillä tämä voitaisiin toteuttaa kohdentamalla säästö niiden saamiin kotikuntakorvauksiin. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusuudistuksen yhteydessä on tarkoitus selvittää muun muassa vaihtoehtoja kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien rahoituksen määräytymiseksi.

Helsingissä 9 päivänä syyskuuta 2012

Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen

